

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1751

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1041

Kitap Adı : Balkanlarda Bir Osmanlı Kazası İstip

Book Title : Stip as an Ottoman Kaza in the Balkans

ISBN : 978-625-5576-96-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576965

Yazar | Author: Bilal Raşidoğlu | orcid.org/0000-0003-2869-5919

Kurum | Institution: Trakya Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00xa0xn82

Editör | Editor: Ali İhsan Karataş | orcid.org/0000-0002-1916-8992

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 102 (xvi + 86)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBJF1 - Tarih: Bölgesel ve Ulusal Tarih | History: Regional & national history

BISAC: HIS026000 - Tarih / Orta Doğu | History / Middle East

THEMA: NHTB1 - Balkanlar tarihi | History of the Balkans

LC Classification: DR216 - Balkanlar Tarihi | Balkan Peninsula – History

DEWEY: 949.7 - Balkanlar tarihi | 949.7 History of Balkan Peninsula

WoS Category: Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - Karşılaştırmalı Tarih | Comparative History

WoS Citation Topics Micro: 6.3.12 - Osmanlı İmparatorluğu Çalışmaları | Ottoman Empire Studies

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih ve Felsefe Bilimi | History and Philosophy of Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Raşidoğlu, Bilal. *Balkanlarda Bir Osmanlı Kazası İstip*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Balkanlarda Bir Osmanlı Kazası İştîp

Bilal RAŞIDOĞLU

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Bilal RAŞİDOĞLU

1986 yılında kökleri Anadolu'ya dayanan bir aileye mensup olarak Kuzey Makedonya'nın İştîp şehrinde doğdu. 2005 yılında Balıkesir Merkez İmam-Hatip Lisesini bitirdi. 2011 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Aynı Üniversitede, "Salnamelere Göre XIX. Yüzyılda İştîp'te Sosyo-Ekonomik ve İdari Durum" başlıklı yüksek lisans tezini 2016 yılında, "Makedon Tarih Yazımında Osmanlı Algısı" adlı doktora çalışmasını Mart 2024 yılında tamamladı. 2018-2020 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak görev yaptı. 2020 yılında Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı.

Born in 1986 in the city of İştîp, North Macedonia, to a family with roots in Anatolia. Graduated from Balıkesir Merkez İmam-Hatip High School in 2005. Graduated from the Faculty of Theology at Uludağ University in 2011. At the same university, he completed his master's thesis entitled 'The Socio-Economic and Administrative Situation in İştîp in the 19th Century According to Yearbooks' in 2016 and his doctoral thesis entitled 'The Ottoman Perception in Macedonian Historiography' in March 2024. He worked as a teacher at the Ministry of National Education between 2018 and 2020. In 2020, he was appointed as a research assistant at the Department of Islamic History at the Faculty of Theology at Trakya University.

Kitap Hakkında

Balkanlarda Bir Osmanlı Kazası İştip

Bu alışma, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki taşra yönetim yapısını anlamak adına önemli bir örnek teşkil eden İştip kazasının, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başları arasındaki dönemi ele almaktadır. İştip, bugünkü Kuzey Makedonya sınırları içinde yer alan, Osmanlı idarî teşkilatında “kaza” statüsünde bulunan bir yerleşim yeridir. Çalışmada, İştip'in sosyal, ekonomik ve idarî yapısı daha ziyade salnmelerden yola çıkarak incelenmiştir. Araştırma; o dönem kazanın nüfus yapısı, ekonomik durumu, idarî yapısı ve toplumsal dinamiklerini ayrıntılı bir Őekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Osmanlı taşrasında yerel halkın devlet ile kurduğu ilişkiler, reaya ile yöneticiler arasındaki etkileşimler ve toplumsal tabakalaşma yapısı çalışmanın temel inceleme alanları arasındadır. Aynı zamanda, Őehirdeki Müslüman ve gayrimslm nüfusun birlikte yaşam pratikleri de dikkate değer bir Őekilde değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, İştip rneği üzerinden Osmanlı taşra sisteminin çok kültürlü, çok dinli ve çok katmanlı yapısı anlaşılabilir hale getirilmiş; merkez taşra ilişkileri ile yerel idarenin işleyişine dair zgn katkılar sunulmuştur. Bu bağlamda, çalışma hem Balkan tarihine hem de Osmanlı sosyal tarihine önemli katkılarda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar; Osmanlı Devleti; İştip Kazası; Salname-ler; Kuzey Makedonya.

About the Book

Stip as an Ottoman Kaza in the Balkans

This study examines the period between the late 19th and early 20th centuries in the district of İştîp, which serves as an important example for understanding the Ottoman Empire's provincial administrative structure in the Balkans. İştîp is a settlement located within the present-day borders of North Macedonia, which had the status of a 'district' in the Ottoman administrative organisation. The study examines the social, economic and administrative structure of İştîp using primary sources such as yearbooks. The research aims to reveal in detail the demographic structure, economic situation, administrative structure, and social dynamics of the district during that period. The relationships established between the local population and the state in the Ottoman hinterland, the interactions between the reaya and the administrators, and the structure of social stratification are among the main areas of investigation in the study. At the same time, the practices of coexistence between the Muslim and non-Muslim populations in the city have also been evaluated in a noteworthy manner. Consequently, the example of İştîp has made the multicultural, multi-religious and multi-layered structure of the Ottoman provincial system comprehensible; original contributions have been made regarding central-provincial relations and the functioning of local administration. In this context, the study will make important contributions to both Balkan history and Ottoman social history.

Keywords: Balkans; Ottoman Empire; Stip District; Yearbooks; North Macedonia.

Çok Kıymetli Anneme...

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	xiii
ÖN SÖZ	xv
GİRİŞ	1
I. BALKANLAR ve İŞTİP'İN COĞRAFİ KONUMU	1
A. Balkanlar'ın Coğrafi Konumu	1
B. İştîp'in Coğrafi Konumu	3
II. BALKAN, RUMELİ ve İŞTİP İSİMLERİNİN MENŞEİ ve YAZILIŞI	4
A. Balkan İsmi	4
B. Rumeli İsmi	5
C. İştîp İsminin Menşei ve Yazılışı	5
BİRİNCİ BÖLÜM	
İŞTİP KAZASI'NIN TARİHİ ve İDARİ YAPISI	7
I. İŞTİP'İN TARİHİ	7
A. Osmanlı Hakimiyetine Kadar İştîp	7
B. Osmanlı Döneminde İştîp	8
1. Balkanlar'ın Osmanlı Hakimiyetine Geçiş ve İlk Fetihler	8
2. İştîp'in Osmanlı Hakimiyetine Geçiş	10
3. Osmanlı Devleti'nin İskân Politikası	12
4. İştîp'e Türklerin Yerleşmesi	13
II. İŞTİP'İN İDARİ BİRİMLERİ ve GÖREVLİLERİ	15
A. Kaymakam	15
B. Nâib	17
C. Müftü	18
D. Tahrirât Kâtibi	19
E. Meclis-i İdâre	19
F. Mahkeme-i Bidâyet Dairesi	21
G. Tahrir-i Vergi Komisyonu	22
H. Nüfus İdaresi	23
I. Memûrîn-i Mütferrika	24
İ. Belediye Dairesi	25

K. İştip Kazası İdaresinde Bulunan Diğer Birimler	27
L. İştip Kazasında Bulunan Rütbe ve Nişanı Sahibi Eşraf ve İleri Gelen şahsiyetler	27

İKİNCİ BÖLÜM

İŞTİP KAZASI'NIN SOSYAL ve EKONOMİK YAPISI 29

I. ETNİK ve DİNİ YAPI 29

A. Türkler	29
B. Makedonlar	32
C. Yahudiler	33
D. İştip'teki Diğer Etnik Gruplar	33

II. DEMOGRAFİK YAPI 34

A. XVI. Yüzyıl Nüfusu	34
B. XVI. Yüzyıl Köy Nüfusu	38
C. XIX. Yüzyıl Nüfusu	39
D. XX. Yüzyıl İştip Nüfusu	40
E. Türkiye'ye Göç	41

III. İKTİSADİ HAYAT 42

A. İthâlât-İhrâcât	42
B. İcrâ Edilen Meslekler	43
1. Tarım ve Hayvancılık	44
2. Giyim Sektörü	45
3. Gıda Sektörü	46
4. İnşaat ve Taşımacılık Sektörü	46
5. Esnaf ve Tüccarlar	47
6. Herhangi Bir Mesleğe Sahip Olmayanlar	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞTİP'TE EĞİTİM-ÖĞRETİM ve MİMARİ YAPI 49

I. EĞİTİM-ÖĞRETİM 49

A. İbtidâî Mektepleri	49
B. Rüşdiye Mektebi	52
C. Medreseler	54

II. MİMARİ YAPI 56

A. Câmiler	57
------------	----

1. İştip Şehrinde Osmanlı Tarafından İnaş Edilen, Günümüzde Mevcut Olmayan Cāmiilerin İsimleri	58
2. Günümüzde Mevcut Olan Cāmiiler	59
B. Türbeler ve Tekkeler	61
1. Günümüzde Mevcut Olan Türbe ve Tekkeler	61
2. İsmine Ulaşabildiğimiz, Günümüzde Mevcut Olmayan Türbe ve Tekkeler	62
C. Kervansaraylar, Hanlar ve Hamamlar	63
D. Bedesten	63
E. Çeşme ve Köprü	64
SONUÇ	65
EKLER	67
KAYNAKÇA	81
DİZİN	85

KISALTMALAR

BAL-TAM	: Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Edit.	: Editör
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
İA	: İslam Ansiklopedisi
M.	: Miladi
SNMU	: Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye
v.d.	: Ve diğeri
y.y.y.	: Yayın yeri yok

ÖN SÖZ

Osmanlı döneminde önemli bir kaza merkezi olan İştîp, günümüzde tarihî ihtişamından oldukça uzak bir görünüm sergilemektedir. Balkan coğrafyasında ardı ardına gerçekleşen savaşlar ve Türk nüfusunun çeşitli sebeplerle bölgeyi terk etmek zorunda kalması, şehrin sosyo-kültürel ve demografik yapısında köklü değişimlere yol açmıştır. Müslüman nüfusun giderek azalmasıyla birlikte Osmanlı dönemine ait maddi ve manevi unsurlar da yok olmaya başlamış; bu durum, şehir kimliğinin zamanla farklı bir mahiyete bürünmesine sebep olmuştur. Makedonlar arasında yaygın olarak kullanılan “Osmanlı gitti, bereket de gitti.” şeklindeki atasözü, bölgenin Osmanlı hakimiyetinden çıkmasının ardından yaşadığı ekonomik, sosyal ve kültürel gerilemeyi veciz bir biçimde ifade etmektedir.

Tarih kaynaklarında “tekkeler ve zâviyeler şehri” olarak da anılan İştîp’te Osmanlı döneminden günümüze ulaşabilen sınırlı sayıdaki mimarî eser, hâlen şehrin geçmişine dair önemli izler barındırmaktadır. Bu yapılar, hem bölgenin Türk-İslam kültürüyle olan tarihsel bağlarını temsil etmekte hem de şehirde yaşayan az sayıdaki Müslümanın çabalarıyla ayakta kalmaya devam etmektedirler.

İştîp’in Osmanlı dönemindeki durumunu konu edindiğimiz çalışmamız; şehrin kuruluşundan günümüzdeki durumuna kadar geniş bir zaman dilimiyle birlikte idarî, etnik, dinî, demografik, iktisadî ve Osmanlı dönemi eğitim-öğretim faaliyetleri ve Devlet-i Aliyye’ye ait mimarî eserleri de içine alan geniş konu yelpazesini ihtiva etmektedir.

Çalışmanın hazırlık sürecinde ve başarıyla sonuçlanmasındaki kıymetli desteklerinden dolayı muhterem tez danışmanım Prof. Dr. Ali İhsan KARATAŞ hocama, süreç içindeki katkılarından ötürü kıymetli hocalarım Prof. Dr. Abdullah Taha İMAMOĞ-

LU'na, Doç. Dr. Habibe KAZANCIOĞLU'na ve hemşehrim hocam Dr. Cüneyt NUR'a çok teşekkür ederim. Ayrıca desteklerini her daim hissettiğim değerli eşim ve kıymetli çocuklarıma da anlayışlarından ötürü şükranlarımı arz ederim. Hayırlı olması dileğiyle.

Dr. Bilal RAŞIDOĞLU
Edirne 2025